

- залучення студентів до цінностей, яке передбачає формування ставлення до упереджень з позиції ціннісних орієнтацій, розвиток у них здатності до вибору цінностей традиційної вітчизняної культури, духовних цінностей;

- стимулювання студентів до особистісного розвитку та усвідомлення того, що зниження рівня тривожності за рахунок звернення до упереджень дає лише тимчасовий ефект емоційного благополуччя:

- освоєння студентами ціннісно-сміслових протиріч на рівні співвідношення «цінності» і «доступності» і подальше їх осмислення в процесі навчання призводить до зниження рівня внутрішньоособистісної конфліктності.

ПОЛІКУЛЬТУРНА САМООРГАНІЗАЦІЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ

Язгулиєв Азат (Туркменістан)

Науковий керівник – доцент, к. пед. н. Семененко І.Є.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

м. Харків, Україна

Особливою рисою нашого часу є глобалізація. Відбувається становлення єдиного взаємозалежного світу, в якому суспільство не залишається незмінним: з одного боку, універсальність і глобалізація, з іншого боку, бажання зберегти самобутність кожної окремо взятої культури. Такі тенденції породили проблему полікультурної самоорганізації мовної особистості, яка полягає у формуванні особистості нового типу, динамічної, здатної постійно змінюватися в залежності від умов співпраці з іншими людьми. Разом з тим, що особистість повинна вміти здійснювати спілкування у межах різних культурно-мовних картин світу, їй слід бути культурно-самобутньою, відповідальною за власну життєву траєкторію. Тому, виходячи з вищезазначеного, розуміємо полікультурну самоорганізацію мовної особистості, як процес мобілізації і

структурування здібностей, умінь будувати діалог культур у процесі здійснення професійної функції [1].

У процесі спостереження та аналізуючи науково-методичну літературу, вважаємо, що професійна підготовка може з'явитися саме таким дієвим інструментом, який дозволяє особистості іноземного студента розвиватись, реалізувати себе, організуватися предметно, соціально, особистісно, культурно і професійно.

Професійна підготовка має здійснюватись відповідно до певних концептуальних засад, які дозволяють унормувати педагогічну діяльність викладачів, усвідомити очікуваний результат, обґрунтувати вибір певних методів та прийомів тощо. Певні наукові досягнення у галузі педагогічної методології професійної підготовки визначаємо важливими щодо підготовки фахівців із числа іноземних студентів і виокремлюємо як орієнтири:

- перехід освіти на індивідуально-особистісну основу.
- Реалізація ідей неперервної освіти.
- Упровадження у фахову підготовку практико-орієнтованого навчання.
- Використання інтерактивних методів навчання.
- Удосконалення рефлексивної складової професійної підготовки, що дозволить досягти усвідомлення проблем та їх корекції стосовно критеріїв якості освіти.
- Інформатизація фахової підготовки, що зумовлена тенденцією глобалізації інформаційного простору.
- Упровадження принципу зворотного зв'язку.
- Формування професійного самовизначення у процесі фахової підготовки [3].

Отже, професійна підготовка є складним інтегрованим процесом, ефективність якого визначається забезпеченням вищезазначених принципів діяльності суб'єктів цього процесу.

Професійна підготовка іноземних студентів визначається істотними особливостями, такими як нерідне зовнішнє середовище і нерідна для студентів мова навчання.

Звісно, що саме мова дозволяє розуміти різні культури, надає простір для полікультурного збагачення особистості. Особливої ваги набуває полікультурна самоорганізація іноземних студентів, яка виявляється у розвитку здібностей вирішувати завдання професійної діяльності у процесі позитивної взаємодії з представниками різних культур. Головною метою мовної підготовки іноземних студентів є формування іншомовної комунікативної компетенції майбутнього фахівця, що дозволяє використовувати мову як засіб професійного та полікультурного спілкування. Полікультурна самоорганізація має специфічні цільові, змістові й процесуальні характеристики і спрямована на реалізацію іноземними студентами своїх особистісних цілей, потреб і можливостей в полікультурній, суспільно-політичній та професійній галузях спілкування. Виходячи з цього, активізація діяльності з розвитку полікультурної самоорганізації є на сучасному етапі однією з актуальних методичних проблем професійної підготовки іноземних студентів. Так, студенти мають усвідомити, що майбутня професійна реалізація вимагатиме від них, в першу чергу, фахової компетентності, яка неможлива без їхньої полікультурної самоорганізації.

З метою активізації цієї діяльності на заняттях з мовної підготовки слід організувати опрацювання змісту професіограми майбутнього фахівця. Професійна компетентність розглядається нами як характеристика, що відображує ділові та особистісні якості фахівця, рівень знань, умінь, досвіду, достатніх для досягнення мети в професійній діяльності, а також моральну позицію фахівця. Також, професійна компетентність може розглядатися як сума професійних компетенцій і соціальної поведінки (уміння працювати індивідуально і в групі з метою встановлення миру та дружби між народами гуманітарними засобами [2]. Також необхідно визначити критерії професіоналізму:

- глибокі і міцні знання з одержаної спеціальності, вільне користування ними, їх відповідність запитам практичної діяльності;

- уміння використовувати в практичній діяльності весь набутий багаж знань, знаходити вихід у будь-якій ситуації, правильно оцінювати стан справ і приймати адекватні рішення;

- упровадження в практику роботи нового, передового, знаходження шляхів удосконалення системи роботи та наполегливість у необхідності рухатися до досягнення поставленої мети;

- вміння створити мікроклімат у колективі, повага до кожного, знання й дотримання правил етикету;

- вільне володіння однією або кількома іноземними мовами з метою оперативного використання світового інформаційного матеріалу.

У процесі аналізу особистісних якостей та умінь, які є необхідними у професійній діяльності, зосереджуємо увагу студентів на тому, що більшість із них визначають зміст загальних професійних якостей людини, наприклад, уважність, дисциплінованість, орієнтація на результат, відповідальність, самоорганізація, самостійність, зосередженість, врівноваженість, посидючість та цілеспрямованість. В якості висновків обговорюємо зі студентами загальні професійні компетенції особистості.

Отже, випускник має опанувати базову програму дисциплін зі своєї спеціальності, бути компетентним у освоєнні інформаційного простору; виявляти активну життєву позицію, творче ставлення до своєї діяльності; знати іноземну мову і вміти будувати діалог культур у процесі здійснення професійної функції.

Оскільки фахову компетентність розглядаємо як якість, яка є вкрай необхідною для майбутніх фахівців, слід формувати у іноземних студентів особисті мотиви до пізнавальної діяльності для оволодіння майбутньою професією саме на заняттях з української мови. При цьому ураховуємо особливості зовнішніх і внутрішніх мотивів фахової підготовки. Основою

зовнішніх мотивів є стимуляція діяльності ззовні, тобто за допомогою нагород, заохочення, покарання тощо, коли фактори стимуляції поведінки знаходяться за межами особистісного «Я». Внутрішні мотиви збуджуються пізнавальним інтересом, пов'язаним із певною діяльністю. Отже, нашим завданням у процесі професійної підготовки є формування внутрішніх мотивів професійної спрямованості майбутніх фахівців і знаходження способів перевтілення в позитивний негативного зовнішнього мотиву. З цієї метою серед іноземних студентів необхідно активно проводити роботу, що сприяє в адаптації на мировому ринку праці: опрацювання професіограми майбутнього фахівця та інформації, що розміщується на порталі молодих фахівців. Результатом такої роботи стає переконання іноземного студента в тому, що завдяки спрямованості на формування полікультурної самоорганізації, він може кар'єрно зростати і в результаті одержувати не лише задоволення від професійної реалізації, а й матеріальне винагородження. Однак у процесі цієї профорієнтаційної роботи слід зміщувати акцент саме на самовиховання професійних якостей, що допомагають віднайти час на додаткові заняття, визначити пріоритети в особистих професійних планах тощо, а також приділяти увагу загальним якостям особистості, що заважають їй професійно реалізовуватись. До таких якостей належать: несамостійність, лінь, некомунікабельність, відсутність ініціативи, пунктуальності, скромності, невміння сконцентруватися, ефективно розпланувати робочий день. З цією метою можна запропонувати іноземним студентам на заняттях з української мови скласти програму самовиховання для підготовки до майбутньої професійної діяльності.

Після складання цієї програми, звертаємо увагу студентів на вправи для професійного самовиховання: тренінги з формування потрібної якості або, навпаки, з усунення шкідливих звичок за допомогою самопереконання та самонавіювання. Також на занятті з мовної підготовки у процесі роботи над текстом «Професія і якості особистості», пропонуємо студентам визначити

якості, котрі має набути людина певної професії. Тобто, на заняттях з української мови слід керуватися принципами впливу на особистість з метою активізації у неї таких станів, які сприяють підтриманню інтересу до діяльності у полікультурному суспільстві: задоволення від отримання глибоких і міцних знань з одержаної професійної підготовки, вміння користуватися ними, упроваджувати у практику роботи нового, передового, знаходження шляхів удосконалення системи роботи, вироблення полікультурних якостей тощо.

Отже, у результаті вживання засобів формування полікультурної самоорганізації на заняттях з мовної підготовки: бесід щодо роз'яснень суті та важливості майбутньої професії, опрацювання змісту професійної діяльності фахівців та загальних професійних якостей людини, професіограми фахівця, аналізу видів професійних компетенцій, критеріїв професіоналізму, вмінь, необхідних для діяльності в полікультурному суспільстві – вдається досягти усвідомленості іноземними студентами особистих мотивів оволодіння професією, спрямування студентів на досягнення внутрішньої мотивації, самостійності, стійкого інтересу до предметної області, сформованості у них спрямованості на справу.

Якість професійної підготовки фахівців оцінюється через такі показники, як компетентність, самостійність, готовність до прийняття рішень в ситуаціях альтернативного вибору, вміння адаптуватися у швидкозмінних політичних, соціальних і виробничих умовах, наявність мотивації до безперервної освіти та професійного росту, здібності до полікультурної самоорганізації.

Список джерел:

- 1.Грень Л. М. Розвиток мотиваційної сфери студентів як основа досягнення успіху в майбутній професійній діяльності Проблеми інженерно-педагогічної освіти. – Харків : УПА, 2010. – № 28/29 – С. 35 – 38.
2. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. 2- ге вид., доп. Київ : Академвидав, 2014. 456 с.
3. Хома Т.В. Активні методи навчання в педагогіці вищої школи. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр. – Запоріжжя : Класичний приватний університет, 2020. Вип. № 69. С. 149 – 152.